Yağmur ve TOPRAK

Âmâlimiz efkârımız ikbali vatandır. - N. KEMAL

BU SAYIDA

ANKETİMİZE
Cevap Verenler:

Haşim KANAR — MÜDERRİSKÖYLÜ
Rubat OYKUT — O. F. HELVACIOĞLU

Sayı: 10 15 Krş. Nisan 1949

Basınımızda köylü

KÖYE DOĞRU

Geçen sayımızda, Oluca'r köyünün geçim durumuna dair bir inceleme çıkmıştı. Bu yazı dolayısiyle Tasvir gazetesinde yayınlanan imzasız bir baş yazıda deniliyor ki: «Öğündüğümüz ne varsa, hakiki mesnedimiz ve millî hayatımızın temeli olan köylümüzün yaşayış seviyesi üzerinde hiç bir değişiklik yapmamıştır. O, hap aynı yerde, başladığı yerde devam edip gidiyor». «Gözümüzde gündeliği bir liraya bile gelmiyen milyonlar, onların bu imkân içinde sürdükleri hayatın fecaatı, sefaleti canlanmalıdır. Ve omuz arımızda ne kadar ağır bir mesuliyet yükünün çöktüğünü hissederek «bütün gayretler köye doğru» parolasını, iç poletikamızın bir fikir bayrağı haline getirmek mecburiyetini gönüllerimizde duymalıyız.»

25/3/949 TASVİR

TOPRAK

Prof. Dr. E. Z. Karal yazıyor: "Din adamlarına göre, insan bile topraktan yaratılmıştır. Sanat adamlarına göre en büyük yaratıcı topraktır. Eski çağın sanatkârları:„ Toprak, bu ebedi yorgunluk bilmeyen Tanrı» ifadesiyle toprağa Tanrılık bile izafe etmişlerdir. Alimlere gelince: Toprağı tabiat kanunlarının dayanağı ve ahengi olarak kabul etmişlerdir. Bundan başka, toprak, insan topluluklarının en gilişmiş şekli dünün temel şartı, kendilerini «millet» olarak duyan insanların da hayat ve şuur kaynağıdır, vatandır.»

KORUK sayı: 10

FENA BİR REKOR

İmzasız bir baş yazıda, 1938 yılına nazaran 1949 ocak ayında 6 misli artan gıda maddeleri için deniliyor ki: "Memleketimiz bir ziraat memleketi olduğu halde, en çok toprak mahsülleri ve hayvani gıda maddelerinin artmış olmasına şaşmamak ve üzülmemek kabil değildir. Bu maddelerin sanayi ma nüllerinden daha fazla pahalanmış olması, ziraatimizin ve hayvancılığımızın geriliğinden ve verimsizliğinden mi ileri geliyor.„ «Bu artış kuvvetle sanıyoruz ki teşkilâtsızlıktan, murakabesizlikten yahud da bizim bilmediğimiz sebeplerden ileri geliyor.»

17.3.949 CUMHURİYET

EĞİTMENLERİN MAAŞI

«Herhangi bir işçiye en az iki lira yevmiye verildiğine ve bu yevmiyesi de hiç bir vergiye tabi olmadığına göre, eğitmenlerimize de hiç olmazsa ayda altmış lira verilmesinin onları vazifelerine daha bağlı tutacağı aşikârdır. Hele çocuk zamlarından faydalandırma imkânları sağlanırsa başarılarının yükseleceğine şüphe etmemelidir.»

ÖĞRETMEN GAZETESİ
Sayı: 4 (Giresun)

TEKNİK

Yurt kalkınmasında tekniğin rolünü belirten Ahmet Kocabıyıkoğlu, iptidaî harman yüzünden yılda 80-100 milyon lira kaybımız olduğunu söyliyerek şunları ilâve ediyor: «Toprağa atılan bu para ile her harman makinesini yirmi bin liraya satın almış olsak, dört bir makineyi, her iki köye birer tane vermek şartiyle, sekiz bin köyün istihsalini makineleştirmiş oluruz.»

31 3 949 VATAN

ONYEDİ NİSAN

Öğretmenlerin, köyün gerçekleri karşısında irkilip yüz-geri etmelerini önlemek için onların köyden gelmesi, köyde yetiştirilmesi sonucuna varıldı. Böylece bu gün varlıklariyle öğündüğümüz köy enstitüleri kuruldu. Bu hareket toprağımızın yüzyıllardır beklediği eşsiz bir müjde oldu. Köylüyü, bunca zamandır kıvrandıran geri şartlardan sıyırmak, bilgili, işinin ehli insanlar haline getirmek için ilk adımlar atılmış demekti. Bu, her gerçek milliyetçiye umut verdi, sevinç verdi. Kurucuların, idarecilerin, öğrencilerin, ölürcesine didinip çalışmalariyle, şöyle bir kaç yıl içinde, kuş uçmaz, kervan geçmez yerlerde, herkesin yazı - yaban deyip geçtiği unutulmuş topraklarda yepyeni bir hayat, yep yeni bir anlayış fışkırdı. Binlerce köylü çocuğunun emeği alınteri ile bozkırın ortasında pırıl pırıl müesseseler, yüzümüzü ağartacak örnek müesseseler belirdi. Ve aynı zamanda bunlar, memleketimiz hesabına « İşte bizim eserimiz » diye yerliye, yabancıya gururla gösterdiğimiz övünç vesilesi oldu.

Ne yazık ki, bu büyük eser, çok geçmeden, hücümlara uğradı, kem gözleri üzerine çekti. Enstitülerin gelişmesini çekemiyenler, köyün uyanışından, doğruluşundan korkanlar, akla hayale gelmedik dedikodular, iftiralar çıkardılar. Bu yersiz, bu düşmanca davranışlar dâvâyı sarsmadı denemez. Sarstı, fakat onu yenemedi, Köyün binbir mahrumiyet, binbir külfeti içinde kavrulup pişmeye alışık toprak dostları köyün dışından gelen böylesi iftira tipilerine karşı da direnmeyi, karşı koymayı bildiler.

Bunca zorluklara, imkânsızlıklara göğüs geren, bir avuç akçe karşılığı hiç bir yılgınlığa düşmeden çalışan, kendini köyüne, memleket hizmetine adayan köy çocuklarını alkışlamak varken, onları hor görmek ayıp değil mi?

Bütün iftiralara, baltalamalara, kem gözlere, sinsi düzenlere karşı bile, hak bildiği yolda sarsılmadan açık alınla yürüyen toprak çocuklarına, *Yağmur ve Toprak* selâm eder, daha büyük başarılar diler. Gününüz kutlu, yolunuz aydın olsun.

ÖĞRETMEN VE ENSTİTÜLÜ

Son yıllarda, bir Enstitülü düşmanlığı aldı yürüdü. Bu düşmanlık üstelik Öner Yücel dâvâsından, bu yana bir hayli azıtmış bulunuyor. «Batakçı» köy ağaları ve onların aydın temsilcilerince körüklenen bu havaya, üzüntü ile görüyoruz ki, bir kısım aydınlarla, meslekten sayılan «Öğretmen okulunu bitirmiş» öğretmenlerin bir kısmı da katılıyor.

Bu memlekette, Batakçı köy ağalarının beyenmediği şeyler, gerçekte bu memleketin geniş köylü çoğunluğunun yararına olan kuruluşlardır. Bu ağalar isterler ki, köy yüzyıllar boyunca süre gelen durumda kalsın. Onlar isterler ki, geniş köylü yığınları ortaçağ karanlığı içinde daha nice yüzyıllar bunalsın. Onlar yine isterler ki, bu dünyadan ümidini kesen köylü yığınları, çeşitli tarikat mürşitleri eline düşerek, öteki dünyadaki «Cenneti Âla» vaadleri ile oyalansın. Bütün bu isteklerle yüklü köy ağaları, köye bilgi, kültür, sağlık getirecek köyü, içinde bunaldığı ortaçağ karanlığından kurtulmağa savaşacak olan Enstitülü'ye tabii ki, düşman olacaktır. Köy Enstitülerini bitiren gençler, şu yüzyıllardır, eğitim nimetlerinden mahrum bırakılan 40 000 köye, aydınlık, ışık ve bilgi götürüyorlar. Bu bilginin ışığında, yüzyıllar boyunca memleketin büyük köylü yığınlarının boynuna «batakçı» köy ağalarınca ve onların şehirli ortaklarınca geçirilen sömürücü münasebetler aydınlanacak ve ortaya çıkacaktır.

«Batakcı» köy ağası, bu münasebetlerin aydınlanmasını tabii ki, istemiyecek ve Enstitülü düşmanlığını körüklüyecektir. Bizi üzen bu değil. Köy ağaları bir zümre olarak kendi çıkarlarını geniş köylü yığınlarının uyuşukluğunda bulanlar, kendi sömürücü münasebetleri üzerine dikilen aydınlatıcı uyarıcı projektörleri, çamur ve balçıkla karartmağa, ışığını söndürmiye uğraşacak; bu temiz memleket çocuklarını lekelemiye çabalıyacaktır.

Fakat aydın, meslekten sayılan «Öğretmen Okulunu bitirmiş» bir kısım öğretmenlere ne oluyor? Arada amaç birliği inanç beraberliği bu-

lunması gereken aynı «irfan ordusunun» bu unsurlarına ne oluyor? Enstitü'yü bitirmiş öğretmen, Enstitü'yü bitirmiş sağlık memuru, en hücra yurd köşelerinde, akla gelmez fedakârlıklar içinde çalışır; takdir beklemezken, lekelemiye kalkarsak, bu ayıp olmaktan daha ileri bir şey olmaz mı? Evet çalışmalarında kendilerini lekeliyecek en ufak bir kurt yeniği bile yokken, bu hücra yurt köşelerinde köylü yığınlarına bilgi vermiye, sağlık vermiye çalışmaları bir suç mu sayılıyor? Ne oluyoruz? Nereye gidiyoruz? Yoksa tarih belirli şartlarla yeni tekrarlar mı gösteriyor? Üzüntü ile görüyoruz ki, eskinin medrese kaçkını sarıklı hocası, nasıl, «muallim mektebi mezunları» na «Gavur hoca» dedi ise, bu günün öğretmen okulunu bitirmişleri de, Enstitülü meslekdaşlarına aynı gözle bakıyorlar.

Enştitü'yü bitirenler, ister öğretmen, ister sağlık memuru olsunlar, bu gün «Övey evlat» muamelesi görüyorlar zaten. Maaş işleri bir türlü halloluınmuş değildir. Yüz lira ücretten ellerine, kesintilerden sonra ancak 74 lira geçiyor. Çocuk zammı diğer memurlar için 10 lira iken, bunların eline 5 lira veriliyor. Enstitülü sağlık memurları köylere çıkınca önceleri 150 kuruş yevmiye alırlardı. Bütçede tasarruf düşüncesi ile şimdi 75 kuruş veriliyor.

İşin maddî tarafı bu kadar sıkıcı iken, bilen bilmiyen aydın, cahil kimden gelirse gelsin işin bir de dedi kodularla beslenen manevî tazyik tarafı artık çok fazla geliyor. Denetmen ve millî eğitim memurlarına varıncaya kadar Enstitülü düşmanlığına kapılmış bir kuruluş içinde, Enstitülü Öğretmenler, bu sicil amirleri olan meslekdaşların zihniyetleri yönünden de kendilerini güvenlik içinde hissetmiyorlar. şehirlerde her yıl «Kadro mevsimi» köye gitmemek için, «Öğretmen okulunu bitiren» ler arasında kavgalar olur durur. Enstitülü işini bilen inançlı bir insan olarak itirazsız en hücra köşelerde çalışır. «İmtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kitle» olduğumuzu, onbeş yıldır, gırtlaklarımızı patlatırcasına haykırıyoruz. Köylümüzün hocasını bile, yine de az bir paraya mahkûm ederek çalıştırıyoruz. Üstelik aydınlarımız tarafından bağışlanan, kötü ve kara lekeler de cabasına... Sezar'ın hakkını Sezara Allahın hakkını allaha verelim.

Dr. Ziya OYKUT

TÜRK KÖYÜNÜN KRİSTOF KOLOMB'U

Kırk bin köyü ve on altı milyon köylüsü bulunan bir vatanımız vardı. Geniş topraklar üstüne serpilmiş bu köyleri henüz keşfedilmemiş kıtalar gibi tanımıyorduk. Vergi ve askerlik meselesi de olmasa köyün varlığından bile haberdar olmıyacağız. Bereket versin jandarma ve tahsildar köyü devlete bağlayor ve şair muhayyelesinde uydurulan köyün yanık kavalı, dertli çobanı ve kömür gözlü ayşesi; İstanbul ağzı ile edebiyatımızda - Zümrüdü Anka misillü yaşıyordu. Ah, o yanık kavıl, dertli çoban ve kömür gözlü ayşe; gitmelide bunları Elâzığın Bavurşağı köyünde görmeli: Çoban kepeneğinin içinde umacı kavalın sesi üç nalı maval, kömür gözlü ayşe yirmi beşinde elli yaşına basmış güneşin soğuğun kavurup yaktığı bir acûzedir. Çobanın şiiriyetini, kavalın sesini Ayşedeki gözün kömürüne alıp götüren; asırlar boyunca onu sömüren zihniyettir.

Dün kadar gücümüzü hep şehire harcadık. Devamlı olarak temelden aldığımız topraklarla binanın damını onarmaya, kurtarmaya çalıştık durduk. Bir gün baktık ki dayanağını kaybeden temelden son kürek toprağı da alırsak bina çökecek. İşin amanı zamanı kalmamıştı. Bina elden gidiyor. Vakit kaybetmeden temeli takviye etmek lâzım. Fakat nasıl? Damın toprağını temele indirmek mümkün değil. Yani şehirden alıp köye vermek kimin haddine!.

Herşeyden önce köylerde okul açmak gerekiyordu. Lâkin kaçan öğretmen köye dönmüyor, yenisi ancak misafirlik süresince kalabiliyor. Zaten şehrin hasretini çeken ve öküzsüz, köpeksiz köy istiyen muallim beylerin temele koyacak bir kürek toprakları da yok. Bu sırada Türk köylerinin Kristof Kolomb'u sayılabilecek bir adam ortaya çıktı. Bu adam bize keşfettiği köy diyarından iki haber getirdi: «Kalkındırılacak köy yok, canlandırılacak köy var» «Türk köyü eğitim yolu ile canlandırılabilir».

İKİNCİ İSTİKLÂL SAVAŞI

Birdenbire bütün köyleri ve iyi düşünceli bir kısım yurtdaşları yeni bir ruh havası sarmaya başlamıştı. Kuvvayı milliye ruhu gibi bir şeydi bu. On bin'erce köylü çocuğu köy enstitülerini kuradursunlar, bizim Kuluşağı köylüleri de diğerlerine katılarak, kadınlı erkekli bir gayretle yeniden okul yapıyorlar. Savaş başlamıştı. Elbirliği ile yapılan bu savaşın ulviliiği, haşmeti karşısında vatan hesabına keyif duymamak ve heyecanla işin ucundan yapışmamak elden gelmiyordu.

Her köyün olduğu gibi Kuluşağının da şehirde avukatları ve ağaları vardır. Çok geçmeden şehirdekiler homurdanmıya başladılar. Ekmeğine sürdüğü yağı beleşten almıyacağını anlamanın ilk homurtusudur bu. Fakat iş gayet ciddi ve sıkı tutulmuştu. Vatan binasının temeli dolduruluyordu.

AKÇADAĞLI

KÖY KOOPERATİFLERİ

Köylerde kahvehaneler çoğaldığı gibi bakkal dükkanları da çoğalıyor. Bu bakkallar şehirden bire satınaldıkları malı en az bir buçuğa, ikiye satarlar. Köylerde çokluk, nakit para bulunmaz. Gerekli şeyler ya veresiye alınır, ilerde mahsülle ödenir, ya da peşin mahsülle alınır. O zaman bakkalların kârı bire iki üç, bazan beş bile olur.

Köylü bakkaldan temin edemediği ihtiyaçları için de kasabaya, şehire inmek zorundadır. Şehir uzaktır. Yatacak kalkacak yeri pahalıdır. Götürdüğü mahsül de komisyoncular tarafından ucuz fiatla elinden alınır Böylece her ikisinde de köylünün canı yanar.

Köylüyü bu vaziyetten kurtarmanın yeğane çaresi köylerde istihsal ve istihlâk kooperatiflerini teşvik etmektir. Tabii bu, köy ağalarının, köy bakkallarının işlerine gelmiyecektir. Onun için bu türlü teşebbüslere engel olmağa, müteşebbisleri türlü töhmetler altında bırakmağa çalışacaklardır. Bu kooperatifleri teşvik edecek, daha doğrusu işin içine girerek öncülük yapacak olan köy öğretmenleridir. Öğretmenler bulundukları köylerde, kendilerine altı kafa dengi daha bularak, daha doğrusu, gerekirse yetiştirerek, bir kooperatifcik kurabilirler. Başlangıçta kooperatiflerin ufak olmaları daha iyidir. Çünkü hem idareleri kolaydır, hem de büyüyünceye kadar yazı ve hesap işleri kolayca öğrenilebilir. Ufak bir köy bakkalı sermayesi ile (300 - 500 lira) işe başlamak uygun olur. Köylü, koperatifin ucuz verdiğini, hasıl olan kârın da ortaklara gittiğini sermayenin kabarması ve kooperatifin zenginleşmesi için bu kâfidir. Her köylü meselâ, Tarım Kredi Kooperatifinden borç alırken, bir iki tane hisse senedi alarak kendi kooperatifine ortak olsa iki üç yıl geçmeden kooperatif süratle gelişir. Kooperatif büyüdükten sonra bakkallar ortadan çekilmek zorunda kalacaklar, köylü de şehre gidip gelmek için fazla para ve zaman harcamaktan kurtulacaktır. Kooperatif büyüdükten sonra köyde çeşitli kurumlar çalıştırabilecek, çeşitli aletler getirip ortaklarının istifadesine sunarak köy kalkınmasında önemli ekonomik bir rol oynuyacaktır. Şimdilik bu son söylentilerimi ütopya telâkki edenler bulunabilir. Fakat unutmamalı ki, ütopyaların gerçekleştiği bir devirde yaşıyoruz.

İSA ÖZTÜRK

BAŞKA DÜNYALARA ACIKMIŞ

Bir garip rüzgârdır eser
dağ başlarında uğul uğul
iner kara bulutun gölgesi
yolcusuz yollar basar

Başımın üstünde gök mavi durur
bir dere kenarında
çıplak ayakları
ve bükük boynu ile çocukluğum
ağacın birine yaslanmış oturur

Şehirler hayal meyal
varılıp görülesi şehirler
rüzgârlı ovalar yol yol
ha deyince yürünmek ister

Sarı çiğdem sararmış çıkmış
bir yanık türkü gelir uzaktan
arabalar geçer şıngır mıngır
çocukluğum başka dünyalara acıkmış

SUAT TAŞER

A N K E

Köy dâvâsı, köy k
okul, yol, tarım, ekonomi,
selesidir. Devlet bunlardan
bütün gücüyle ele aldığı
yıldır daha yarı yarıya bi
medi Yoksa, yüksek öğr
müş şehirlilerin köye gitm
lar hiç, hiç halledilemez.
ler için yüksek öğrenim g
selere ihtiyaç varsa, özel
tiştirilsin. Kaldı ki; ilerle
lanması istenilen köylü ol
re, bu kimseler de köylü
yın Profösör yurdumuza
Köy Enstitüsü » kaldırıl
gelmiş, bu kurumu ve
görmüş hatta kendisine
biraz bilgi verilmiş olsa
yeye daha uygun bulur
fikir ileri sürmeye gerekli

HAŞİM

Ortaçağ köyünden
asırların ihmal ettiği bak

AHMED ŞERİF
D İ Y O R K İ

« Köylümüzde iddia edilen taassup, terakkiye, maarife karşı çekinme yoktur. Hele şu zamanda bu gibi teşebbüsler bu havalide müşkilâta değil kolaylığa uğrayacaktır.

Köylünün anlıyamadığı en mühim nokta bir senedenberidir bir çok sözler işittiği halde bunlardan yapılmaları pek kolay olanlarının henüz fiil sahasına çıktığını görememesidir. O, bu müddet içinde hiç olmazsa mürtekip, ahlâksız memurların değiştiğini, mesela köye gelerek beş paralarını almak nasip olmadığı halde kendilerine yemek, hayvanlarına yem verdiği jandarmalara karşı korkuya düşüp titremeğe artık lüzum kalmadığını anlamak ve bu gibi ehemmiyetsiz zannedildiği halde onun nazarında pek kıymetli olan cihetlerde bir değişme görmek isterdi.

Bilmem hükümet halâ tebasındak
meti, meziyetleri anlamadı mı? İşte
bulunduğum şu Bigadiç nahiyesinde
değişikliğini göstermek için hiç bir
de bir yenilik, ahaliyi tatmin edecek
yet müşahede edilmiyor... Eski ham
ki tas...»

« Memleket harabiyetten, ceha
zulüm ve işkence ve adaletsizlikten
ediyor. Ahali bir çok yerlerde toh
bulamıyor... Bu yetimliklerini, kimse
lerini tamir edecek, elemlerini uyu
hayattaki lezzeti tattıracak. ilaç, dev
yor. Buna karşı hep o durgunluk,
betaet. »

« Hükümetle işini uydurarak k
daha ziyade ezmek için ondan kuv
cesaret alan bir sürü mütegallibe so
ezilmiş mevcudiyetinden bihaber, e
zavallı fakat saf kalpli ve civanmert
ler... Bu köylü, memurlara tapar, m

TİMİZE CEVAP VERİYORLAR

alkınması ;
sağlık me-
ı birincisini
halde on
le hallede-
renim gör-
esiyle bun-
Eğer bu iş-
örmüş kim-
olarak ye-
mesi, aydın-
duğuna gö-
olsun. Sa-
ı «Yüksek
madan önce
elemanlarını
bu hususta
ydı, onu ga-
ve böyle bir
k görmezdi.
KANAR

farksız olan
ımsız insan-

lar diyarı o kadar harap o kadar bitap bir manzara gösteriyor ki, içine dalındığı zaman insanın adeta yirminci asırda yaşadığına inanamıyacağı geliyor. Böyle bir yurt köşesine tek başına istediğiniz kadar tahsilli kimseleri gönderiniz. Ayağı yalın, sırtı gömleksiz, kışın soğuğu, yazın yakıcı sıcağı altında aylarca toprağa karıştığı halde kuru ekmeği dahi bol bol yiyemiyen biçare insanlar için alınacak tedbirin ne olduğunu aklı selim sahibi her vatandaş kestirebilir. Lâf kalabalığiyle faydasız nutukları bir tarafa bırakarak bütün varlığımızla köylerimizin kalkınmasına koşalım.

MÜDERRİSKÖYLÜ

Prof. Arnold Toynbee, Köylerle Şehirler arasında açılan uçurumdan şikâyet etmiş, şehirli münevverlerin köye gidişi bu uçurumu kapatacaktır, demiş, .. Aynı Toynbee, Amerikan «Look» dergisine yazdığı bir yazısında: «Batı medeniyetinin ortaçağda kurulan temelleri, ekonomik inkişaf veya siyasî birlik fikri üzerine değil, Allah fikrinin kabulü üzerine gerçekleşebilmiştir.» diyor.

Anlaşılıyor ki, Toynbee, bu gün, geleceğin kararan ufuklarını, ortaçağa dönüş reçetesi ile halletmek tarafları... Köye dönüş parolası, geri manada tavsiyelerdir.

Bu gün şehirli münevverin, köye gidişi bir şey halledemez; belki biraz fikir uyanıklığına yardım eder. O kadar. Köylünün ise lâfa karnı tok! Fakat köyün beklediği, lâf ebesi şehirli münevver değil, tekniği, kültürü ve meseleleri ile «bütün bir şehir» dir Ve kalkınma, bu şehir ve köy kucaklaşmasından hız alarak gerçekleşecektir.

RUHAT ÖYKÜT

Yüksek tahsil görmüş şehirlilerin köylere salınması, köy kalkınmasını temin edemez! Köy kalkınması sadece politik bir mesele, fikri bir iş değildir. Davanın statüsü, köylünün içinde, özündedir. Her şeyden evvel, mevcut aga - Irgat halinin; feodalite hayat fosillerinin düzene sokulması gerekir. Reel şart, dendiği gibi istismar vaziyetlerinin temizlenmesidir. Topraksız ve ekmeksiz köylünün aga kapısında kul - köle olacağı tabiidir. En basit ifadeyle aç karnına ayı bile oynatılamaz... Değil ki köylü kalkındırılsın!

Köy enstitülerinin tesisi, toprak dağıtma reformu bu yolun ileri adımlarıdır.

Kültür elemanlarının köye girmesi, faydasız olamaz. Ama daha önce köylünün ileri ve hur bir hayat seviyesine erişmesi doğru olur. Doyunabilmek, yaşıyabilmek, nihayet kalkınabilmek için kültürden çok fazla toprak ve hak sahibi olmanın payı vardır..

O. F. HELVACIOĞLU

i köy-
mesela
idare
daire-
faali-
ım ca-

letten,
feryat
urluk
sizlik-
acak,
a isti-
hep o

öylüyü
vet ve
ora da
abil ve
köylü-
itegal-

libelerden korkar, ve her iki boyunduruk altında inler... Anadoluda mektep yok, mahkeme yok, lâzımgelen hükûmet yok. Ahalideki fazilete istinaden makine dönmeğe çalışıyor. Fakat görülüyor ki her saat kuvvetinden kaybetmektedir. Ahali zavallı ve perişan nereye gittiğinden habersiz. Cehaletin pençe - i tazyikinde eziliyor, ağır bir uyku uyuyor.»

«Taşranın umumî ahvali bu merkezdedir. İstanbulda debdebe ve tantana içinde yaşayan evliyayı umur efendilerimizin nazarı dikkat ve insafını celbederim. Feryat eden bu zavallı milletin imdat isteyen inleyişleri ne vakit işitilecektir... Kendi kendimizi aldatmıyalım.. Bu gün hariçte meşrutiyet zahiri bir yaldızdan başka bir şey değildir. Ne hükûmet, ne maarif, ne adalet, hiç, hiç bir şey yok... Evet kendimizi olsun aldatmıyalım. Ve bilelim ki memleket müthiş bir uçuruma doğru koşuyor. «Bir çok seneler çalışarak memleketi perişan bir hale düşürenlere lânet.»

ANADOLUDA TANİN : 1325

KÖYLÜNÜN YILLIK GİYİM EŞYASI

Dergimizin sekizinci sayısında haftalık yemek listesini verdiğimiz ailelerin bu seferki yazımızda da yıllık geyim eşyasını, inceleme konusu olarak ele almak istiyoruz. Ankaraya 32 kilometre mesafede 156 evlik bir köyün kırk ailesi üzerinde inceleme yapıldıktan sonra, üç tipe ayırdığımız ailelerden birincinin 3000 - 5000 lira arasında ikincinin 1500 - 2000 lira arasında, üçüncünün ise 400 - 600 lira arasında değişen bir geliri vardır. 1948 mali yılına göre düzenlediğimiz cedveli (I. tip 6 ev, II. tip 27 ev, III. tip 125 ev olmak üzere) aynen aşağıya alıyoruz.

Ev halkı	Palto	Çeket pantol entari	Ayakkabı çarık	Çamaşır mintan	Şapka başörtüsü	toplam lira
Birinci tip						
Baba	75	70	26	16	6	193
Anne	—	25	24	16	10	75
Büyük oğlan	—	60	32	20	6	118
Yetişkin kız	—	28	25	17	5	75
Küçük oğlan	—	25	15	8	3	51
Küçük kız	—	6	15	8	—	29
						541
İkinci tip						
Baba	—	45	26	15	3	89
Anne	—	18	16	10	5	49
Büyük kız	—	20	17	14	5	46
Büyük oğlan	—	35	15	10	3	63
Küçük oğlan	—	28	13	10	3	54
Küçük kız	—	10	8	7	—	25
						326
Üçüncü tip						
Baba	—	25	12	10	3	50
Anne	—	15	8	8	6	37
Büyük oğlan	—	17	13	6	3	39
Ortancıl oğlan	—	12	8	6	—	26
Büyük kız	—	14	12	5	—	34
Küçük oğlan	—	7	6	3	—	16
						202

Üç boya ayırdığımız (ayni nüfusa sahip) aile tiplerini inceledigimizde görürüz ki birinci tip ailenin yıllık giyim eşyasına harcadığı (541) liraya karşılık orta tipteki aile (326) lira ve üçüncü tipteki aile de (202) lira harcamıştır. Bu üç tip ailenin bir yılda döşeme, dayama işlerine harcadığı parayı da araştırdım. Birinci aile evdeki sekiz kat yatağına ilâve olarak kapısındaki koyunların yününden üç kat daha yaptırmıştır. Ayrıca iki kilimle bir de taban halısı almıştır. İkinci aile ise, bir ayıntap kilimi, bir yorğan satın almış, keçi kılından bir heğbe ile kenevirden birde çuval dokutmuştur. Uçüncü ise, karısının tedavisi için evindeki üç kat yatakdan birini satmış, o yıl yerine, iki hasır koyabilmiştir.

Dikkat edilirse şehirlerdeki gibi köylü aileler arasında da gerek döşeme gerek giyim, kuşam işleri çoğu zaman ailenin yıllık gelirine göre ayarlanır. Bunun dışında şehire olan yakınlık, uzaklık, görenekler bir aile içinde o yıl yapılan düğün dernek işleri köylünün kılık kıyafetinde degişiklik yapabilir. İnceleme konusu yaptığımız Ankara yakınlarında (emsalları içinde oldukca iyi giyinen) bir köydür.

Halbuki içerlere doğru gidildikçe köylülerimizin bütün yaşama tarzlarında olduğu kadar kılık kıyafet işlerinde de fazla bir fark göze çarpmaz. Faizle bütün bir köyü haraca kesen bir köy ağasının bile, kırk yamalıktan ibaret çeket, pantolla gezdiği görülür.

H. A. HARMANDALIOĞLU

OKUYUCULARIMIZA: *1 — Bu sayıda, aboneleri biten okuyucularımızın, bir lira göndererek abonelerini yenilemelerini rica ederiz. 2 — Her abonemiz bize yeni bir abone bulursa, dergimiz daha güzel çıkacak ve sayfalarını da artırabilecektir. Bu dergi abone ile yaşamaktadır. 3 — Hizmet servisimiz, okuyucularımızın kitap, dergi vesaire gibi siparişlerini hemen yerine getirir, sorularına cevap yollar. Cevap istiyenlerin 15 kuruşluk posta pulu göndermeleri rica olunur.*

Köyden-Notlar

KÖY ODASINDA KONUŞMALAR

— Daha anamdan doğalı şu günlerdeki gibi soğuk görmedim desem sözüme zarar gelmez.

— Hakikaten öyle Ferzi onbaşı. O da bildi zahar düşkünlüğümüzü gardaş... Biz gelip şu ocağın başında bekleyip kendimizi kurtarıyok a, evdekilerin günahını nidecek Cafer ağa..

Poyraz taraftan şiddetle gelen, çukurları doldurup, eli ayağı bıçak gibi kesen tipi devam ediyordu. Şubatın 10 idi. Bizim köylünün yediği ekmek yazın alnından gelirken şimdi de burnundan geliyordu. Hele böyle günde. Evlerde ocaktan başka ısınma aracı yok. Döşeme de yok. Kupkuru toprak olduğundan kış altı ay, içeriyle dışarı hemen farksız gibidir. Erkekler odaya giderek birbirlerinin nefesinden olsun faydalanırlar. Gelgelelim kadınlarla çocukların çektiğine. Öte dünyadaki safanın tam zıddı eşsiz bir azap. Paramparça bir çulun üzerine ocakbaşı beklemek ve titremek... İşte kış altı ay kadın erkek, kız - kızan herkesin işi bu... Sinedeki kırk türlü dertleri, pıçak yarası gibi hergün açıp kapamak, düşünüp kaşınmak, soluğu erkekce bir küfürde almak... Hocanın kâhin sözlerinden hisse çıkararak cenneti arzulamak; yalan dünyadan soğuyup bu hülya içinde abdestte, namazda huzura erişmek. Kış boyunca erkeklerin işi de bu...

Saat ona yaklaşmıştı. Oda zınka zınk doluydu. Dışardan fırtınanın kovaladığı gelip rasgele oturmaktaydı. Pencerede, benim verdiğim ve Ahmet çavuşun hamur yapıştırdığı eski gazete, boyuna ses çıkarıp, her defasında da «acap yırttı mı yel?» düşüncesiyle bizi bakıtıyordu. Baca çekmediğinden poyraz vurdukça, içerden tilki çıkarmak için kapıyı da açmıştık. Kimse tanınmıyordu dumandan, kimsenin ağzından çıkanı kulağı duymuyordu. Ama, bütün konuşulanlar malum şeylerdi. Bir ara gürültü hafifledi. Bütün cemaat yukarı köşede konuşulanları dinler görünüyordu.

— Ekin kaldı, ekin de kaldı, gücük kudurdu

Diyerek, yaranın birini açtı Gır Furşut. Bu topraklar, kurağa ekmeyi sevmez, pıtrak getirir. Yağmur yağmazsa bahara kadar hiç tohuma el sürülmez. İşte bu sene öyle oldu. Fena tohum düşmedi toprağa. Baharı gözlüyorlar hep köylü. Hemen herkes bunu düşünüp bunu konuşuyordu. Yine Gır Furşut:

— Lan Osman celebin tâsidini yatırdın mı?

— Kim yatırdı da ben yatırayım. Daha herkeste yok. Kimse dekleyip hazırlıyamadı daha.

— Lan oğlum kara kıştan şinciye attık. şinci de böylesine herifi saldık, yarın gelinci ne diyecâk?

Herkes dikkat kesilmiş kapıya bakıyordu. Bütün konuşmalar durdu. Dışardan gelen İrebecin Hasan bir

kara haber söylüyordu. « Gazi emmimin Memişin öteki çocuğu da ölmüş, yazzık . . . »

Demek Gazinin Memişin üçüncü çocuğu da ölmüştü. Şubatın başındanberi on gün içinde ölen çocukları sayıp onaltıya çıkardık. Bütün bütün soğuktur, yavruların sini sebebi. Nezle öksürük, sonra yatak, ama yine soğuk. Oda da yatak da soğuk Öksürüp dururken soluğu kesiliveriyor, tamam. Hasta yatmakta olan kadınlar, erkekler bir yana ufak çocuklar 40 - 50 kadar var. Zaten köyde de o kadar çocuk var. Temmuz da da ishale kurban giden çocuklar yirmiyi aşkındı. Yazın ishal kışın bu.

Dışardan gelen haber yüzleri cilis buruşturmuştu.

— Tuh, yazzık yov. yürek dayanmaz buna birader.

— Vay bi dayanır ki, veren Allah, alan Allah, dayanmasa ne gelir elinden. Garşı mı gelecen ulu Tanrıya

— Muallim şeere kart yazmış dokdüre.

— Onunki de akıl değil a, Allahın hikmetinin önüne geçecek sanki

— Öyle deme Cafer ağa biz asker ocağında . . .

— Hadi lan sen de? Hem şinci dokdür ölüp gidiyor mu bizim derdimizden. Öyle derdine bayınıyor senin Kömüğün Ali hasta dendi mi gapor gelir tokdür bah bele bir. Şuna cızsık deller, al sana üç cızzık eğer gelirse. Tüyü bile kıpırdamaz vallaha .

— O başka . . .

— Ovv! Keseoğlanın Celâlın çocuyunu da çok sürmez diyollar.

Dışardan Dericinin Mehmet onbaşı gelmişti.

— Daha böyle görülmüşü yok gonşular, dedi

VATANCA OLSUN

Ben şah kadar,
Ben padişah kadar
Muhteşem, âsude, rahat olmuşum,
Kuş sütünden gayri
Herşey bulmuşum .
Saadet bu mu ?
Geri dursun.
Saadet olursa, Vatanca olsun.

Bedri GİDER

Bekir ağa:

— Eyce hıncını alsın bakalım. Zaten bizim gibi ireşberin uçün hep bunnar. Hayvanlar da titriyor ahırda.

Ali onbaşı :

— Bee sizin tezekde mi tükenmiş diyorlardı ne, şık memmet ?

— Tezekten geçtik gayri, hep döşekte yatıyor evdekiler, ya samanın da dibi göründü, bizim. Un da yaklaştı.

— Bizimki de öyle. Bazı kesmik atıyom, onu da yemiyo mübarekler.

— Alaman bi harp ilân etse de gitsek, gurtulsak . .

Diye, pekçe attı Fevzi onbaşı.

Çolak Hacı:

— Allah göstermesin, ağzımızı hayra açalım. Çok şükür bu günkü ünümüze.

— Ulan enayi, Alaman yıkılalı bunca yıl oldu, daha direlmedi. Mavsuz derim ben Hem o bize dost daalmiydi.

Dışardan kafası gözü sarılı, soluğu soluğuna gelen Tat Şükrü, mezarı kazdıklarını ve cenazenin hazır olduğunu söyledi.

Bismillah çekip, kalktık cenaze namazına.

M. MAK

EVEDİK KÖYÜ[1]

Gerek kitap halinde, gerekse dergilerde çıkan köy ince-lemelerinin çoğu köy folklorunu ilgilendirmekten ileri geç-memektedir. Köy gerçeğini belirtmekten uzaktır. Birkaç ilmî araştırma hariç bu çeşit yayınlar, gelişi güzel, metodsuz, hiç bir görüşe dayanmıyan çalışmaların mahsülüdür. Dr. Sa-di Aran kitabının giriş yazısında, köyü tek yönden ele alma-dığını, topyekün köyü incelediğini, çalışmalarını daha çok ekonomik durum üzerine yönelttiğini şöyle belirtmektedir :

«Bütün bu meselelerin düğüm noktası köy meselesinin çekirdeğini teşkil eden ekonomi dâvâsındadır. Filhakika içti-maiyatının düzelmesi maddi bollukla mümkündür. Köylünün sağlığının iyileşmesi yine zenginleşmesine bağlıdır. Köyün gümrah bir kültüre beşik olması da yine servetlenmesiyle alâkalıdır.»

Eserin başlıca bölümleri şunlardır : I — Evedik köyünün tabiat şartları. II — Köyün idari vaziyeti. III — Köyün içti-maî vaziyeti. IV — Münakale ve nakil tesisatı. V — Köylü el zanatları. VI — Ziraat.

Bu bölümlerdeki konular; resimler, krokilerlerle açık-lanmaktadır. Ve sonuca, uzun çalışmalardan sonra varıldığı belli olmaktadır. Eserin yazarı: « Köylünün iç hayatındaki hususiyetleri olduğu gibi meydana çıkarmayı 15 senedenbe-ri köylü ile yakından temasım neticesinde artan, köylü haleti ruhiyesine olan nufuzuma medyunum» diyor.

Kitap, topyekün bir köyü vermesi bakımından olduğu kadar, İkinci Dünya harbinden önceki durumu belirtmesi bakımından da bir hayli ilgi çekici. Yağmur ve Toprakta yayınlanan bilgilerle bu kitaptaki sonuçlar karşılaştırılınca yer ve zaman ayrılığına rağmen büyük bir benzerlik göze çarpmaktadır. Eserde, köy meseleleriyle sosyal mese-lelerle hatta etnoğrafya ile uğraşanlar için bir hayli malze-me var. Köy incelemeleri yapacaklar için görülmesi gereken bu eserden parçalar almamıza yer darlığı engel oluyor, ta-nıtmakla yetiniyoruz.

Ali Durmuş

---

(1) Aran, Dr, Sadi: Evedik köyü (monoğrafisi) Ankara 1938 Ankara yüksek Ziraat Enstitüsü B, 159 S. resimli, cedvelli, F, 250 krş

Köy Bibliografyası

DQĞU köylerinde tetkikler. (Mıntıka köy tetkik heyeti raporları) Yayınlayan: IV. Tıp Kurultayı.

DÖNÜM. Aylık dergi. 1935 de Ankara da yayınlanmağa başlandı.)

DURU. Dr. Muhiddin Celal: Köy ebelerine rehber. Ankara 1943 İdeal B. (24 × 17) 30 + IV S. F. 200 K.

DURU, Dr. Muhiddin Celal: Köy sağlık korucularına sağdıç. Ankara 1938 Hapisane B. (14 × 19,5) 164 S. 31 şekil F. 40 K.

DURU, Dr. Muhittin Celal: Sağlık bakımından köy ve köycülük. Ankara 1941 Sümer B. (24 × 16,5) 290 S. resimli, F. K.

DÜZGÜNGÜNEŞ, Dr, Orhan: Türk köylüşü için: atçılık. Zonguldak 1946 A. R. Incealemdaroğlu B. (20 × 14) 112 S. resimli F.. K.

EKİN, Rifat: Köy eğitmenleri için amelî hayvancılık. İstanbul 1943 Osman Bey B. (24 × 16,5) 174 s. 48 şekil F.. K.

EKİNCİ, Salih Zeki: Köylülerimize tavukçuluk ve yumurtacılık bilgileri. İstunbul 1938 ikbal Kütüpkanesi (16,5 × 24) 32 S. F. 20 k.

ERDEMLİ, Hasan: Ömer Hacı köyü. Kırşehir 1940 (21 + 14) 8 S. F. K.

EREL, Prof. Dr. Muhittin Ali: Köylerimizde sanitasyon bakımından gerekli ferdî ve içtimaî tesis ve tedbirler. İstanbul 1946 İsmail Akgün B. (25 + 17,5) 66 S. F.. K.

ERGİN, Harun: Köy eğitmenleri kanunu. İstanbul 1947 Sebat B. (21,5 + 15) 104 s. F. 250 K.

ERGİN, Harun: Köy eğitmenleri ve enstitüleri kanun ile bu konularda sözü geçen diger kanunlar, köy öğretmenleri tekaüt sağlık ve içtimaî yardım sandıkları nızamnamesi. İstanbul 1946 Ebuzziya B. (21 + 15) 96 s. 150 k.

ERGİN, Harun: Köy kanunu ve ekleri. İstanbul 1955 (20.5 + 14,5) 146 S. F. 240 K.

ERGİN, Necmettin: Köy idaresi.

OLANDAN BİTENDEN

23 NİSAN

Millî Eğemenlik günü olan 23 nisan, her yıl olduğu gibi bu yıl da, köyde kentte büyük bir sevinçle kutlanmış, törenler ve toplantılar tertip edilmiştir.

KÖY OKULLARI

Köylerde yapılacak okullarla enstitü mezunu öğretmen ve sağlık memurları için yapılacak evlere ait projeler hazırlanıp illere gönderilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı köylerde okul binası yapımı için bu yıl on milyon lira ayırmıştır. Bunun bir kısmı doğrudan doğruyu para olarak, bir kısmı da kereste ve yapı malzemesi olarak verilecektir.

17 NİSAN

Enstitülerin kuruluşu sebebiyle 17 nisan enstitülerce kutlanan sayılı günler arasına girmiştir. Bu münasebetle İstanbulda çıkan Edebiyat Dünyası gazetesi 15 Nisan sayısını enstitülere ayırmıştır. Bu sayıda köy enstitülerine dair güzel yazı ve şiirler var.

ÇALINAN BEZLER

Gazetelerde okuduğumuza göre geçen yıl sel felâketine uğrayan Adana köylülerine dağıtılmak üzere Sümerbank tarafından verilen 80 bin metrelik kaput bezinden 40 bin metresinin belediye ambarında saklanmış olduğu bir hırsızlık yüzünden meydana çıkmıştır.

YENİ MAHSÜL

Bu yıl, havaların sıcak gitmesi sebebiyle yurdumuzda güzlük ekim az yapılmıştır. Bu yüzden mahsulün kıt olacağı anlaşılmaktadır. Tarım Bakanı B. M. Meclisinde, mahsulün az olacağını bunun'la beraber endişeye kapılmanın yersiz olduğunu belirtmiştir.

ÖĞRETMEN ANSİKLOPEDİSİ

Aylık ansiklopedi, Resimli Lügat Ansiklopedisi gibi kültür hayatımız için değerli eserler yayınlayan İskit Yayınevi bunlara bir de Öğretmen Ansiklopedisini katmıştır. İş eğitimi ilkelerine göre Hakkı Tonguç ve 60 eğitimci tarafından hazırlanan bu değerli yayının bir sayısının fiatı 75 kuruştur. İsteyenler (İskit Yayınevi P. K. 18 İstanbul) adresine başvurabilirler.

BEDRİ GİDER

Dergilerde şiirlerini okuduğumuz Bedri Gider, Memleket rüzgarları adında bir şiir kitabı çıkarmış. Şiirlerin hemen hepsi köyle ilgili. İçinde güzelleri de var. Şairimize başarılar dileriz.

YERALTI SULARI

Yurdumuzun yeraltı su kaynaklarını incelemek için Amerikalı uzmanlar çalışmaya başlamışlardır. Bu münasebetle K. Ömer Çağlar Ulus gazetesinde diyor ki : " Yeraltı sularımızın miktarları ve kullanılma kabiliyetleri ortaya konduktan sonra bu gün susuzluktan mustarip olan bir çok memleket parçaları yeşil birer cennete dönecektir. »

YAĞMUR VE TOPRAK

Ayda bir çıkar * Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden HALİL AYTEKİN * Her çeşit muhabere için adres : (P. K. 55 - ANKARA) dır * İdarehanesi yok· ZİR Bucağında hazırlanır. Ankara'da Nur Dizgi evinde dizilir, Kanaat Basımevinde basılır, 10 sayının abone bedeli 100 kuruştur.